Ortaya çıkart -	ئاشكارلا -
Çok sayıda	نۇرغۇن
Aydın	زىيالىي
Tutuklan –	قولغا ئال -
Vahşi	دەھشەتلىك
Hapis	تۈرمە
Editörlük	تەھرىرلىك
Meşgul ol -	شۇغۇللان -
İlk	تۇنجى
Koleksiyon	توپلام
Istırap	مۇڭ
Taş matbaacılık	تاش مەتبەئە
Bas -,yayınla-	باس -
Hayli	خېلى
Belli bir süre	بىر مەزگىل
Adeta	ئاساسەن
Yabandı Dil	چەتئەل تىلى
Yetenekli	ئىستېداتلىق
Edebiyat uzmanı	ئەدەبىياتشۇناس
Daha	ئەمدىلا
Kültürlü,eğitimli	ئوقۇمۇشلۇق

گرامماتىكا

1- رەۋىشداش

پېئىلنىڭ رەۋىش رولىنى ئوينايدىغان شەكلى رەۋىشداش، دەپ ئاتىلىدۇ.

رەۋىشداشلارنىڭ تۈرى كۆپ بولۇپ، بۇ دەرسىمىزدە يالغۇز « - پ » رەۋىشدىشىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمىز.

پېئىل يىلتىزى ۋە ياكى ئۆزىكىگە « -پ، - ىپ، - ۇپ، - ۈپ» قوشۇمچىسىنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

كۆر + ۈپ ← كۆرۈپ　　　　　　ياز+ىپ ← يېزىپ

تۇر + ۇپ ← تۇرۇپ　　　　　　ئوقۇ+پ← ئوقۇپ

بۇ خىل رەۋىشداشلار جۈملىدە ھالەت بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

Geçmiş	ئۆتمۈش
Yansıt -	ئەكس ئەتتۈر -
Okuyucu	كىتابخان
Ara	ئارا
Tart -	قوزغا-
Özellikle	ئالاھىدە
Yıldız	چولپان
Enine –sonunda	ئىلگىرى – ئاخىرى
Mesafe	مەنزىل
Zemin	زېمىن
Yayınla -	نەشر قىل -
Masal	چۆچەك
Destan	داستان
Çok sayıda	نۇرغۇن
Ders kitabı	دەرسلىك
Böyle	مۇشۇنداق
Gönül	كۆڭۈل
Onurlu yer	تۆر
Yer al -	ئورۇن ئال -
İleri düşünceli	تەرەققىيپەرۋەر
Evlat	پەرزەنت
Sev -	ئارزۇلا -
Dikkatini ver -	كۆڭۈل قوي -
Okuryazarlığı öğren -	ساۋات چىقار-
Temel, başlangıç	باشلانغۇچ
Nasiplen -	مۇيەسسەر بول -
Gönder -	ئەۋەت -
Pedoloji Yüksek Okulu	دارىلمۇئەللىمىن
Pekiyi	ئەلا
Tamamla -	پۈتتۈر -
Maske	نىقاب
Yırtma -	يىرت -
Bırak -	تاشلا -
Mahiyet	ماھىيەت

كېيىن، 1939- يىلى شىنجاڭ دارىلفۇنۇنغا ئىمتىھان بېرىپ كىرگەن. 1942- يىلى بۇ مەكتەپنىڭ پېداگوگىكا فاكۇلتېتىنى ئەلا نەتىجە بىلەن پۈتتۈرگەن. ئۆرۈمچىدىكى مەكتەپ تۇرمۇشى ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر ئۈچۈن يېڭى ھايات دەۋرى بولغان. 1943- يىلى باھاردا، مىللىتارىست شىڭ شىسەي تەرەققىيپەرۋەرلىك نىقابىنى يىرتىپ تاشلاپ، ھەقىقىي ماھىيىتىنى ئاشكارىلىدى. نۇرغۇن ئۇيغۇر زىيالىيلىرى ۋە بايلارنى قولغا ئېلىپ، ئۇلارغا دەھشەتلىك زىيانكەشلىك قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ياش شائىرمۇ بۇ بوراندىن ئامان قالماي 1944-يىلى قولغا ئېلىنىپ تۈرمىگە تاشلاندى. ئۇ 1945- يىلىنىڭ باشلىرىدا تۈرمىدىن چىقىپ، نەشرىيات ئورۇنلىرىدا تەھرىرلىك خىزمىتى بىلەن شۇغۇللاندى. 1946 -يىلى ئۇنىڭ تۇنجى شېئىرلار توپلىمى "يۈرەك مۇڭلىرى" تاش مەتبەئەدە بېسىلىپ چىقتى. 1949- يىلدىن كېيىنمۇ ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر خىلى بىر مەزگىل ئاساسەن تەرجىمانلىق، كلاسسىك ئەدەبىيات تەتقىقاتى ۋە ئوقۇتقۇچىلىق بىلەن،جۈملىدىن چەت ئەل تىللىرى ۋە ئەدەبىياتىنى ئۆگىنىش بىلەن شۇغۇللانغان بولسىمۇ، ئەدەبىي ئىجادىيەتنى توختىتىپ قويمىغان ئىدى. لېكىن شۇ چاغلاردا ئۇ سول لۇشيەنىنىڭ كاساپىتى بىلەن مەتبۇئات ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنىپ، ئەسەرلىرىنى ئېلان قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولالمىغان. ئۇ قىسقىغىنا بىرنەچچە يىل ئىچىدە "ياخشى" ، "كېرەك بولسا"، "ئۆمۈر ھەققىدە مۇخەممەس"، "بوغدا ئانام"، "مەن ئاق بايراق ئەمەس"،"قەشقەر كېچىسى"، "ئۇلۇغ ئانا ھەققىدە چۆچەك"،"گۈل ۋە ئازغان" قاتارلىق شېئىر، داستان ۋە باللادىلارنى، "ئىز"، "ئويغانغان زېمىن "رومانلىرىنى ئېلان قىلىپ، ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىياتىدىكى ئورنىنى تولۇق نامايان قىلغان ئىدى. ئەپسۇسكى بۇ ھارماس قەلەمكەش، ئىستېداتلىق يازغۇچى، ئەدەبىياتشۇناس ئالىم ئابدۇرېھىم تىلەشۇۋ ئۆتكۈر 1995-يىلى 10-ئايدا كېسەل سەۋەبى بىلەن بىز بىلەن مەڭگۈلۈك خوشلاشتى. 174

يېڭى سۆز – ئىبارىلەر

Güçlü كۈچلۈك
Realist رېئالىزملىق
Derin چوڭقۇر
Temel ئاساس
Kamuoyu جامائەتچىلىك
Yetenekli تالانتلىق
Yazar يازغۇچى
Başkanlık باشچىلىق
Ayaklanma قوزغىلاڭ